

jurnal inter IAL

世

POSTA MUNDI

19, august-septembr 2012

http://es.groups.yahoo.com/group/posta_Mundi/

KONTENA

題	人	語	頁
posta_Mundi, frazo #19			3
Preworda	Rosto	Lingwa de Planeta	4
*Ila Profeto. Pri la Su-Konocado.	Khalil Jibran, Partaka	Ido	5
Lugishil rima	Meri Sheli, Stiven Rais	Lingwa de Planeta	6
Ka me tro urban?	Partaka	Populido	9
Garabel	Ivan Turgenev, Dmitri Ivanov	Lingwa de Planeta	10
[...] hundi dicas "wau"	Partaka	Ido	11
Dolche kasha	bratas Grim, Dmitri Ivanov	Lingwa de Planeta	12
Regol ed Urs	Frato's Grimm, Partaka	Populido	12
Rego de gao simas	Bepe De Marzi, Attilio Liotto, Filippo Zanoner	Lingwa de Planeta	15
Mikra epizodi ek la historio di Ido – 4	Gonçalo Neves	Ido	16
Quanta trianguli esas en la cirklo?	Aleshandre Shavier Kasanova Domingo	Ido	16

posta_Mundi, frasa #19

Esperanto:

Chiuj homoj estas denaske liberaj kaj egalaj laŭ digno kaj rajtoj. Ili posedas racion kaj konsciencon, kaj devus konduki unu al alia en spirito de frateco.

Ido:

Omna homi naskas libera ed egala relate digneso e yuri. Li es dotita per raciono e koncienco e devas agar la una vers la altra en spirito di frateso.

Interlingua:

Tote le esseres human nasce libere e equal in dignitate e in derectos. Illes es dotate de ration e de conscientia e debe ager le unes verso le alteres in un spirito de fraternitate.

Novial:

Omni homes naska liberi e egali relat dignitate e jures. Les es dotat per racione e konsientie e deve akte vers unaltres in un spirite de fratritate.

Omnial:

Omni homes naska libere et equal en dignise et derektes lles hava rationentie et conscientie et ile deva aktar reciprokim con fratral spirite.

ARIEL:

Omne homines son create egal re dignitate e justisie. lles ha resipite rasion e consiensie e debe ager le un verso le altere in le spirit de fraternitate.

Euriko:

Omni omos naske liberi e egwali ne dignesso e dreitos. Los esse dotidziti ne ratsyono e konsyenso e debe ajere l'uni ver l'alli in spirito de germanesso.

Sambahsa:

Vasyi ensans gnahnt leur ed egal in decos ed rectx. Sont beghaben med aum ed conscience ed skeule age dia mutu in swesgenmenos.

LdP:

Oli jen janmi libre e egale relatem dignitaa e raitas. Li es doti-ney bay rasum e kojansa, e li mus trati mutu segun spiritu de bratanesa.

Sibelingua:

Omni homes naska liber e egal relate dignitat e yures. Ili es ha dotat per racion e konsciencia e deve ager li un al altri in spirito de fraternitat.

Populido:

Omni homs naske liber ed egal pri dignes e yurs. Homs posede racion e konsiens, e deve age reciprokei en spirit de frates.

Preworda

Lingwa de Planeta

Ob yu kredi ke Arda es sole planeta kun rasum, e iven sole planeta kun jiva in universum? Mucho jen kredi ke nu es sol tanike ramlinka de jiva in nofin-ney spas sin jiva, bat sey idea bu dukti li inu sinnaditaa.

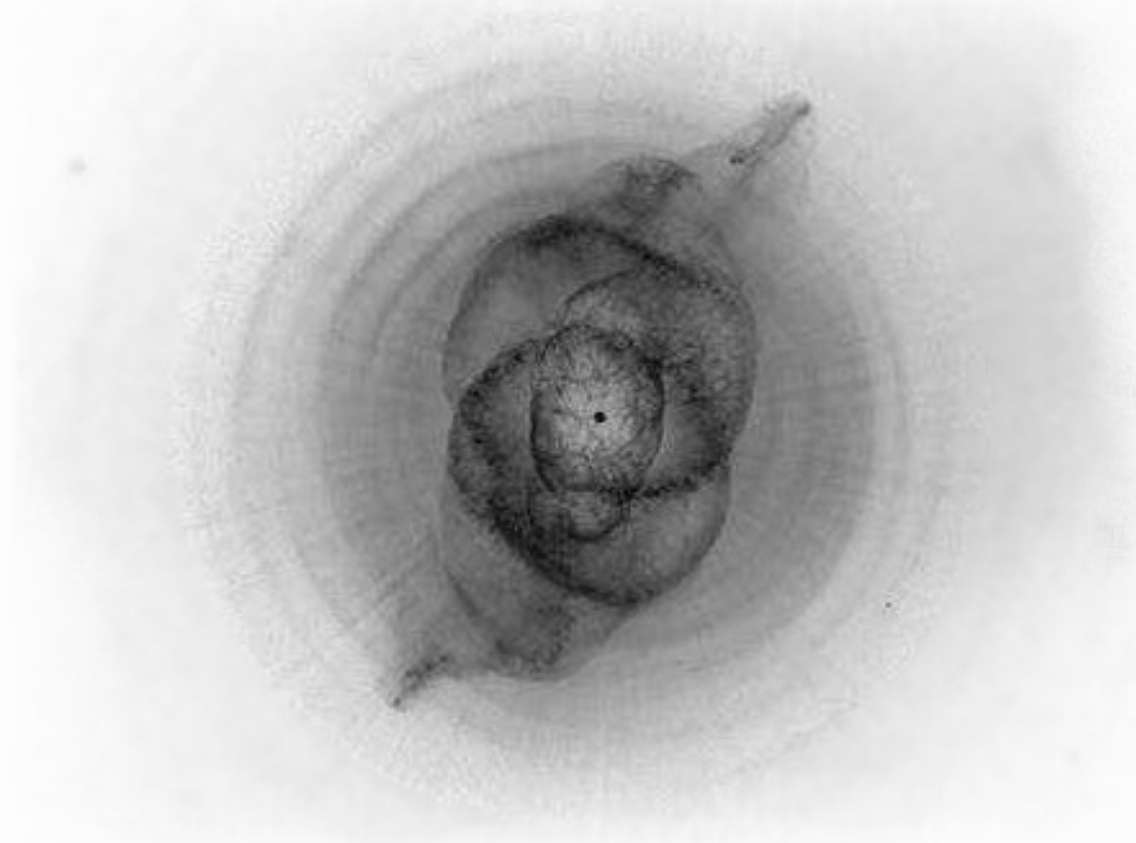
Nau dumi ba om interlingwistika in munda. Walaa mucho pyu nada-ney situasion. Nuy munda es fule de interkultura-ney komunika. Nu sertem bu es sole. Praktika de interjenmin-ney jengun-lingwa, obwol bu es muy chaure, ye hi. It existi bu in vakue spas, bat loki on konkrete reale basa.

In sey numer de nuy jurnal sey jenes zun sey reale dela:

Dmitri Ivanov, Attilio Liotto, Filippo Zanoner, Stiven Rais, Aleshandre Shavier Kasanova Domingo, Gonçalo Neves, Partaka, Rosto.

Danke a oli.

Rosto

*Ila Profeto. Pri la Su-Konocado.

da Khalil Jibran
tradukuro a Ido da **Partaka**

Lore, esis viro ta qua dicis: 'Parlez' a ni pri la Su-Konocado.

E lu respondis:

Via kordio, silence, konocas la sekretaji dil diaro e dil noktaro.

Tamen, esas via oreli, ti qui deziregas la sono dil konoco de via kordio.

Vi ya dezirus konocar per paroli, to quon vi sempre savabas per penso.

E tushar per via fingri la nuda korpo di via revì.

Ed esas ya bona, ke to esez tale.

La celita fonto di via anno bezonas divenar aquo-falo, e kurar murmuranta vers la maro.

E la trezoro qua jacas en via senextrema profundesi, bezonas revelesar ye via okuli.

Tamen, vi permisez ke nula balanco ponderez via ne-rikonocata trezoro.

E vi ne serchez la profundesi di via su-konocado per kroso o per sondilo.

Nam to quo esas personal, esas ya maro senlimita e senmezura.

* * *

Ne dicez: "Me trovabas la vereso"; plubonesas dicar: "Me trovabas un vereso".

Ne dicez: "Me trovabas la voyo dil anno"; plubonesas dicar: "Me trovabas l'anno' marchanta sur mea voyeto".

Nam l'anno certe marchas sur omna voyeti.

L'anno ne trairas unika itinerario, ed ol nule kreskas same kam kano.

L'anno su-prizentas quaze lotuso kun petali sen-nombra.

"Psyche (Ψυχή) apertanta la ora buxo." John William Waterhouse, 1903

Lugishil rima

*bay Meri Sheli
tradukta fon inglish bay **Stiven Rais**
Lingwa de Planeta*

"Oo, shwo ba, kwellok toy gina jivi
kel mog ya lubi sin falsitaa,
-me tra ol munda a ta arivi,
bli elay pedas pai blagitaa." --Tomas Mor.

Pa hao dey in yuli, jamile Margaret, Regina de Navar, dan visiti-yen swa-ney regale brata, aranji agralanda-ney festachia fo sekwi-sabah, ke Fransis refusi bi presente. Lu bin melankolike; e oni shwo ke kausa es koy luber-ney kwerela-ki kun favorite dama. Sekwi-dey lai, e obskure pluva e vidapruf badal destrukti tuy aranja de kortajenta. Margaret iri, e ela fatedi: suy sole nada de amusa es Fransis, e lu he beklosi swa--gro-hao kausa ke ela pyu yao vidi lu. Ela zin luy flat: lu zai stan bli sharnir-ney winda, kontra kel shum-ney pluva bati, skribi-yen bay diamanta on glas. Dwa jamile dogo es luy sole kompania. Wen Regina Margaret zin, lu pa hasta mah-lwo silka-ney parda bifoo winda, e aspekti idyen konfusi-ney.

"Kwel gadara es se, may lorda," shwo regina, "kel mah-rude yur wangas? Me treba vidi it."

"Es gadara," jawabi rego, "e also, dolche sista, yu bu darfi vidi it."

Se pyu eksiti Margaret-ney jigyas, e pleishil lucha sekwi: Fransis pa fin ustupi: lu lansi swa on gran gaobey-ney divan; e wen dama tiri wek parda al naglem smaili, lu fa solemne e sentimentale, mediti-yen om kausa kel inspiri-te luy tuhmatka kontra ol ginaley.

"Kwo ye hir?" krai Margaret: "non, se es kontra yur mahantaa--

'Souvent femme varie,
Bien fou qui s'y fie!'

[Ofitem gina shanji,
Ga pagale lu kel fidi!]

"Francis I e luy sista", bay Richard Parks Bonington, ingrava bay Charles Heath, ≈1836

Ga syao shanja wud perfektisi yur dwaliniaka:-- ob bu wud bi pyu hao tak:

'Souvent homme varie,
Bien folle qui s'y fie'?

[Ofitem manjen shanji,
Ga pagale ela kel fidi]

Me mog shwo a yu dwashi rakonta om man-ney bufidivaltaa."

"Me ve bi santush por un ver rakonta om gina-ney fidivaltaa," shwo Fransis lengem; "bat bye irisi me. Me preferi hev salam kun mule shanjishil-las, fo yu."

"Me deklari ke yur mahantaa," jawabi Margaret, nochaukem, "bu mog dai exampla de bufidivaltaa de un hi noble e respektival dama."

"Bu iven Emilii da Lanyii?" kwesti rego.

Se es tunge tema fo regina. Oni eduki-te Emilii she regina selfa, ela es zuy jamile e zuy dasin-ney de suy honor-ney servigelas. Ela longem lubi-te sinior da Lanyii, e oni festi ley gaming kun joing kel bu preshwo hao resulta. Sol un yar aften oni akusi da Lanyii ke ta gadarem he ustupi a imperator den fortesa sub luy komanda, e lu es kondammen a nofin-ney prisonvata. Duran koy taim Emilii sembli nokonsolibile, ofitem visiti nafre prison de swa-ney mursha, e subi al returni, afte vidi luy tormenta, tal japates de griva ke li danjavati suy jiva. Turan, duran suy griving, ela desaparari; e inkwera solem manifesti shamival fakta, ke ela he eskapi fon Frans, porti-yen swa-ney yuweltot kunem, e akompani-ney bay swa-ney pajo, Robinee Laruu. Oni hamsi ke, duran ley safara, dama e yungo oftem okupi un hi shamba; e Margaret, irisi-ney por sey deskovra, komandi ke oni bu shuki for suy lusi-ney favorita.

Moki-ney nau bay swa-ney brata, ela shafi Emilii, deklari-yen ke ela kredi ela sinkulpe, iven til talgrad ke chuyshu ke in amaxi un mes ela ve prisenti pruva om suy inosensia.

"Robinee bin jamilo-ki," shwo Fransis, al ridi.

"Nu fai ba dadu," krai Margaret: "si me lusi, me ve porti sey yur podle rima kom devisa fo may shama til may kabra; si me gwin---"

"Me ve rupti may winda, e dai a yu eni favor ke yu pregi."

Resulta de sey dadu longem gei gani bay trubador e menestrel. Regina utilisi sto sendijen--anunsi rekompensa pur eni informa om Emilii--olo vanem. Mes zai expiri, e Margaret wud dai mucho brili-she yuwel dabe auskupi swa-ney wada. In dey bifoo fatale dey, prisonyuan de prison ke sinior da Lanyii es plenjen pregi om mita kun

Regina; ta bringi a ela mesaja fon sey riter shwo-yen, ke si dama Margaret pregi luy pardona kom swa-ney favor, e pregi-pai fon swa-ney regale brata permita ke lu ve bi bringen bifoo lu, elay dadu gei gwin. Jamile Margaret joi mucho, e sin hesita fai yao-ney wada. Fransis bu yao vidi luy gadare servi-sha, bat luy muda es gro-gro hao, sikom riter al toy sabah he bringi informa om jita kontra imperatoristas. Oni laudi sendijen selfa in mesajas kom zuy sin-foba-ney e brave riter in Frans. Rego lodi lu bay donas, solem afsosi-yen ke segun kasam soldata bu darfi lifti swa-ney helma-faska oda deklari swa-ney name.

Pa toy same aksham al ke lwo-she surya brili an winda ke nonoble rima es skribi-ney, Fransis reposi on same divan, e jamile Regina de Navar, kun jita in swa-ney brile okos, sidi bli lu. Akompani-ney bay gardijenta, plenjen es bringen: luy korpa es dine por yoksuna, e lu pedi bay hili-she stepa. Lu genui bifoo pedas de Fransis, e dekovri kapa; menga de riche golda-ney har dan eskapi, lwo an hole wngas e pale brova de pregi-sha. "Gadara hi es hir pa nu!" krai rego: "sinior prionyuan, wo es yur plenjen?"

"Sinior, bu blami lu," shwo mule tremi-she vos de Emilii, "pyu saje manjen kem lu gwo gei trompi bay gina. May kare sinior es sinkulpe om krimen por kel lu sufri-te. Ye-te solem un dao fo salvi lu:--me onpon-te luy kadenas--lu he eskapi kun povre Robinee Laruu in may klaida--lu zin-te yur armee: toy yunge e brave riter kel sundi-te mesajas a yur mahantaa, e den kel yu lodi-te bay honor e rekompensa, es may prope Angerar da Lanyii. Me weiti-te solem luy ariva kun gavahas om luy inosensia, fo reveli swa a may gin-masta, Regina. Ob ela bu gwin sway dadu? E favor ke ela pregi----"

"Es da Lanyii-ney pardona," shwo Margaret, al toshi genui bifoo rego: "rahimi ba yur fidele vasal, sinior, e rekompensi sey dama-ney fidelitaa."

Fransis un-nem rupti lugishil winda, poy lu lifti damas fon ley pregi-she posa.

Al turnir aranji-ney fo festi sey "Triumfa de Ginas," sinior da Lanyii gwin kada pris; e sertem ye pyu jamilyitaa in Emilii-ney faden wanga--pyu elegansia in suy magre figura, indikas hi de pyu fidele luba--kem in pyu garwe zitay e pyu freshe fas de zuy briliente jamilyina presente al korta-ney festa.

Ka me tro urban?

*Autor: Partaka
Ling: Populido*

Ho, ya, kompans! Possiblei, me es tro urban, ma me no vol iter dorme en dom rural bofamilial, u me recentei sejourney dum plur di...

Yen ke, kuan me finay mei posdimez-dormade, me mipenombrei deskovray tre gran nigri araneh, kel klimay le supri parte de pariete de mei chambre til misteriozei desapare tra tre mikri apertur existant inte l' pariet ips e le ligne-plafon...

Me no povay krede ko me vide, nam me nul-tempei vidabay araneh tantei gran, eceptei en films dokumental pri Afrika od Amazonia... Me no tro exajere, se me dice, ke mei nigri samchambran vizitante (ka me le vizitante?) aspektay kualei nigri manue klimanti, acendanti...

Me tre deziray kuik live l' dom e no plus dorme la, ma on "obligay" me reste un plus nokte la, nam talei esay projetat nosi sejourne...

"Me no vol ese pikat ed absorbat!", me klamay e riklamay kun pavor, ma plen humuroz ed exajerat... "Morge, nos apareray pikat ed absorbat!", me duray.

Fortunozei, nosi nigri absorbator, model Aranex, no jenay nos, e me pove nun raporte por vus omni mei rural mikri aventur.

Ho, ya, kompans! Possiblei, me es tro urban, ma...

Garabel

*bay Ivan Turgenev
tradukta fon ruski bay **Dmitri Ivanov**
Lingwa de Planeta*

Returni-yen fon shikaring, me zai go along garden-alee. May doga zai lopi avanen me.

Turan ta lentifi e en-go ahfem, kwasi al he merki shikar.

Me kan avan along alee e en-vidi un yunge garabel. Sirkum suy bik ye hwantaa, on suy kapa ye puha. Ta he lwo fon nesta (feng zai swingi gro den birkas de alee), e al nau ta zai sidi sin muva, al rasstavi yus kresi-ney alas-ki ga sinmahtem.

May doga lentem blisifi a ta, ewalaa un lao swatesina-ney garabel turan ek-lwo fon blise baum e pon swa yus bifoo suy musla. Ga yeroshi-ney, deformi-ney, kun denade pipsa ta salti para ves versu ofnen dentaful muh.

Ta fa-lansi salvi swa-ney kinda! ta shirmi ta bay swa... bat ol suy korpa-ki zai tremi por dashat, suy vos-ki bikam pagale e rauke, ta zai rigidifi, ta zai uhri swa-ney jiva...

A ta, doga mus sembli kom gro-monsta! Yedoh ta bu mog-te sidi for on suy gao anchun brancha... Koy forsa, kel es pyu gran kem suy vola, mah-lwo ta fon dar.

May Tresor stopi, en-muvi bak... Shayad, ta toshi rekoni sey forsa.

Me hastem voki doga e go wek al senti gro-respekta.

Ya; bye ridi. Me senti gro-respekta versu toy syao herolik faula, versu suy luba-ney japat.

Luba, me zai dumi, es pyu forte kem morta e foba de morta. Sol bay it, sol bay luba hi jiva fa-kipi e fai for.

[...] hundi dicas "wau"

Autor: Partaka (19-8-2009)
Linguo: Ido

Me raportabas ya plura-foye pri fenomeno quan me experiencias pasable ofte: dum ke me esas lektanta irgo, se sam-tempe esas funcionanta radio- o television-aparato, yen ke me surprizesas lektar ed audar la sama (o tre simila) vorto, absolute sam-instante (kelka-foye, anke, pasas apen 3 o 4 sekundi inter la vorto lektata ed olta audata)...

Se tal fenomeno produktesabus nur ula-foye, me ipsa pensabus, admaxime, ke lo eventinta esas simpla hazardo e nulo plusa; tamen, olua ofteso pensigas da me, ke ol eventas pro ulo ed/o por ulo, sive importanta o ne, me ne savas.

To omna por dicar a vi, ke, poka hori ante nun, me itere experiencis la fenomeno, ma, ca-kaze, ol esis mem plu surprizanta ed amuzanta kam kustumale, nam to quon me lektis ed audis, absolute sam-instante e quaze sinkronizita, esis lo sequanta: "wau"...

Me esis lektanta, che nia forumi, la frazo - [...] hundi dicas "wau" -, kande, dum lektar la vorto "wau", me klare povis audar un "wau", veninta de la strado (til lore silencoza), e produktita per hundo aboyanta, qua, ye mea surprizo ed astono, facis NUR un "wau": precize, kande me lektis "wau".

Wau!! Ka hazarde?

Saluti e til balde!

"Diogen", Jean-Léon Gérôme, 1860

Dolche kasha

*bratas Grim, Dmitri Ivanov
Lingwa de Planeta*

Unves ye un povre, namre gela. Ela jivi kun swa-ney mata tuhun. Li hev nixa pyu fo chi. Dan gela go a shulin e miti dar un laogina. Laogina yo jan gela-ney beda e doni a ela un pot-ki. Si oni shwo a it: "Pot-ki, kuki!", dan it begin kuki den hao dolche kasha, e si oni shwo a it: "Pot-ki, basta!", dan it stopi kuki.

Gela bringi sey pot a mata a dom, e depos dan li es libre fon povritaa e hunga, li chi dolche kasha tanto kwanto li yao.

Unves eventi, ke gela bu es pa dom, e mata shwo: "Pot-ki, kuki!" It en-kuki, e mata chi til sta sate. Dan ela yao ke pot-ki stopi kuki, bat fogeti worda. Also it kuki for, e kasha yo chu sobre borda, bat it haishi kuki for e fulisi bay kasha ol kukishamba, ol dom, poy visin-ney dom, poy ol gata, kwasi it yao satsi ol munda. Es beda fo oli, e nulwan mog helpi. Pa fin, wen sol un dom resti, gela lai bak, shwo: "Pot-ki, basta!" - e it stopi kuki.

Ye tanto mucho kasha, ke jen kel treba go a urba, li mus trachi swa-ney dao.

Regol ed Urs

*da Frato's Grimm
Version en Populido: **Partaka***

Yen ke, dum bel somer-jorne, Urs e Volf esay kunei promenant en forest. Urs, audant belegi ucel-kante, kestonay:

"Fрати Volf: kel es le ucel kel abe tal dols kante?"

"Lu es le reje del ucels", responday Volf; "nos deve salute lu." Nu, lu esay Regol.

"Se to es tal", dicay Urs, "me prizere vide lui palas. Plez dukte me ad ol!"

"To no tam facil kam tu pense", replikay Volf. "Tu muste varte til ke le reji Dama veneray."

Baldei venay le reji Dama kun le reji Sinioro, ed omni du tenay en le bek vermets por nutre sui yuns. Urs dezirabere sekue lus, ma Volf retenay lu per lui manik e dicay:

"Tu muste varte til ke le reji Gesiniors iter forireray."

Lus esay sasiat da merke l' kavaje, u le nest esay lokizat, e durigay sui promenade. Ma Urs esay no-pasienti vide l' palas rejat. Lu retrovenay pos kelk instants, kuan le gereje's jus ekflugabay. Lu regarday ad en le nest e viday 5 o 6 ucel-yun blotisint en ol.

"Ka co es palas rejat?", lu klamay; "kual meskin domache! Pri vus, vus no es rejide's, totei no, ma nur desnobel sordidege's."

Le yun regols, pos audir tal parols, extremei irasieskay e klamay:

"No, no! No tal nos es! Nosi genitors es nobel. Urs: lus ya saveray pruve lo a tu."

Ye tal minase, Urs e Volf pavoreskay e kuik retroiray a sui kaverne's. Le yun regols duray krie e bruise e, kuan lusi genitors riadportay nutraje, dicay a lus:

"Mem se nos mustere morte pro hungre, nos manjeray nul koz, no mem mush-pede, til kuan vus pruvaberay, ke nos es nobel familie. Urs venay ci ed insultay nos."

"Kieteskeu, filie's!", dicay le oldi rejo. "Me aranjeray ti-ci afer."

Il flugay kun sui reji spoz ad avan le kaverne de Urs e klamay a lu:

"Oldi Urs grunemi: pro ko tu insultay mei filie's? To malei rezulteray a tu; me vol konkluze kun tu ti-ci afer per kombate til morte."

Talei, milite deklaresay ad Urs. Urs vokay por sui helpe omni mamifer kuadripedi. Bove's, asne's, kapreole's, cerves ed irgi bestie, kel marche sur le ter, esay mobilizat. Regol, ye sui later, kunvokay omni fluger; no nur ucel's, mikri e gran, ma ankei moskits, hornise's, abels e mushe's kunvenay al armeh.

Kuan le milit esay preskei pronti starte, Regol senday spioners por saveske kel es le generalestre del armeh kuadripedal. Le moskit, kel esay le max ruzozi den omne's, flugay tra l' forest, en olkel esay asemblat l' enemikar, e su celay sub arbor-folie che le lok u le chefar facay milital deliber. Urs advokay Fox e dicay a lu:

"Kompan Fox: tu es le max habil den nos omni; plez ese nosi chef general; plez komande nos."

"Tre bon!", responday Fox; "ma me no poveray audige me da omne's. Kual signal, do, me uzeray por komande sivei atak sivei retret?"

Nul bestie kapablesay trove lo.

"Nu!, finei dicay Fox, "me abe beli, longi e tufatri kaude, kel es simil a red penache. Me teneray ol altei erektat kuan omni koz standeray bon; lorei, vus avanseu sen hezit. Ma se me laseray ol pende, lorei vus omni eskapeu, se vus poveray!"

Le moskit, pos audir tal vorte's, retroflugay a Regol e detalozei raportay a lu pri lo audat.

Kuan le di del kombate arivay, le kuadripede's avansay amasopei kun bruisse kel tremigay le ter. Ankei Regol arivay tra l'aer kun sui armeh, kel kriay, sisay e zumay fremisigivei. L'atak esay vivas. Regol imperay al hornise postenize su sub le kaude de Fox, e pikade lu per sui toti forse. Ye l'unti pik, Fox tresayay e bruskei levay gambe. Ma lu mantenay sui kaude altei erektat. Ye l' duti strok, lu mustay abas ol apen dum instante. Ma ye l' triti, lu no plus povay tolere l' dolor e, kriantei, klemay le kaude inte l' gambe's. Pos vidir to, le kuadripede's konjektay, ke omni koz es perdat; lus komensay disfuge, singli bestie en sui retretoy. Talei, le ucels vinkay en le batalie.

Le reji Gesiniors flugay a sui nest e klamay a sui filie's:

"Joyeskeu, kars! Manjeu e drinkeu, nam nos vinkay en le batalie!"

"No!", responday le regol-yuns; "nos manjeray nur kuan Urs venaberay a nosi neste por prizente a nos exkuze's e por proklame, ke nos es adver nobelide's."

Regol flugay, do, al kaverne de Urs e klamay a lu:

"Urs grunemi: tu deve vene avan le neste de mei filie's por prizente a lus exkuze's e por proklame, ke lus es adver nobelide's. Se no, on rupteray a tu le koste's."

Le pavorigat Urs, kun kap abasat e kaude klemat, reptay til le nest e prizentay le postulat exkuze's. Nur lorei, le regol-yuns esay satisfasiat; lus kalmeskay e manjay, drinkay e festegay til tard en le nokte.

"Ucels"(1963) da Alfred Hitchcock, e urs.

REGO DE GAO SIMAS

*bay Bepe De Marzi
tradukta bay Attilio Liotto, Filippo Zanoner
Lingwa de Planeta*

Oo Boh de swarga,
oo Rego de gao simas!
Un nuy amigo
yu he demandi a montas.

Bat nu gro-pregi,
bat nu gro-pregi:
uuparen in swarga
uuparen in swarga,
lasi lu pedi
tra yur gao montas.

Sante Maria,
Regina de snega,
bay blan e mole
mantela kovri ba
nu-ney amigo
nu-ney brata.
Uuparen in swarga,
uuparen in swarga
lasi lu pedi
tra yur gao montas.

"Kontener bu misliti-ney", Nikolai Rerih, 1927

Mikra epizodi ek la historio di Ido – 4

Gonçalo Neves
Ido

Ye la 3esma di agosto 1914, precize 98 yari ante la nuna dio, mortis Louis Couturat, precipua autoro di la Linguo Internaciona Ido. Pos vizitir kuzulo en Paris, il retrovenis a sua habiteyo en Bois-le-Roi duktante sua automobilo, en qua vehis anke lua spozino e lua kuzino, spoza dil vizitito. Sur la voyo de Ris-Orangis a Melun lua automobilo shokis granda militala veturo rapidege duktata da soldati qui portis mobilizimperi pro la unesma mondmilito quik komenconta. La shoko esis violentala: lua kuzino lansesis ek la automobilo, srino Couturat recevis vundi e kontuzi, ma Couturat ipsa, lore evanta nur 46 yari, subisis plu mala fortuna: lua pektoro aplastesis, ed il transvivis nur dum kelka instanti. On apene povas imaginar quante il sufris dum ta kurta instanti...

E tale la Ido-movado perdis sua mentoro e precipua agero. Multa idisti saveskis la funesta evento erste multa monati pose. La agostala numero di Progreso, quan Couturat zeloze redaktabis e preparabis en julio – la lasta numero dil unesma serio – aparis erste en agosto 1920. En Europa flagris homivora milito. Couturat, senfatiga pacifisto, ne asistis olua kruejaji. Lua violentala morto sparas ad il tala ditreso...

Quanta trianguli esas en la cirklo?

Aleshandre Shavier Kasanova Domingo
Ido

Saluti ad omni.

Che la filozofio orientala, la estetiko oportas. La Budismo opinionas ke la beleso ne esas nur la duimo de la nirvana, ma la nirvana komleta, nam la beleso absoluta implikas la vero.

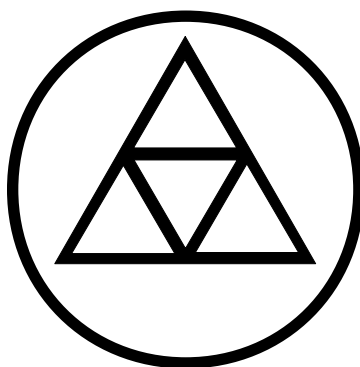
Tale, la pikturo uzesas freque por skopi filozofiala che skoli orientala kom la Budismo, la Tantra, la Taoismo, la Vedanta, e cetere.

Existas en ica skoli filozofiala tipa stilo de pikturo simbolala, la mandala (en Sanskrito: cirklo) kun varianto plu simpla e skemoza, la yantra.

Hodie, me deziras prizentar un mandala tre simpla, do un yantra.

Se tu, lektero, vidas pasable la imajo, la yantra, tu vidos un cirklo qua kontenas certena trianguli.

Quanta trianguli esas en la cirklo?

Tu povas dicar: ho, la questiono esas tre facila!

Ka yes? La procento di erori kun ica yantra (e kun altra pikturi simila, yantra o mandala) esas tre alta, freque majoritata. Granda procento de respondanti ne konsideras la granda triangulo... la triangulo formacata ek la altra quar trianguli. Ya omni perceptas quin trianguli, ma granda procento de respondanti ne agnoskas kom triangulo la granda triangulo quan oli vidas. Do oli, erore, dicas ke esas nur quar trianguli (la plu mikra trianguli) en la cirklo.

Existas Germana skolo de psikologio, la Gestalto (Gestalt) quan sisteme esploris la perceptado de la strukturi e de la relati. Konkrete, ica experimento esas klasika en la skoli Orientalala de filozofio o psikologio, ed anke en la Gestalto.

La fakto esas ke la triangulo granda esas plu grava, e ne nur plu granda, kam la quar trianguli mikra. Se la quar trianguli mikra ne esus lokizata juste, ne existus la triangulo granda. Ma kun justa lokizo aparas la granda triangulo, qua esas la sumo de la quar mikra trianguli... ed un nova triangulo kun nova qualesi.

La erorala respondanti interpretis tale la questiono: "Quanta trianguli singla esas en la cirklo?". Perceptar la kampo e la realaji kompleksa esas desfacila ago.

Kande la experimento prizentas quin singla trianguli separata reciproke en la cirklo, la respondanti nultempe eroras. Nulu dicas ke esas nur quar trianguli en la cirklo. Omnu dicas: yen kin trianguli.

Me preparis versiono de la yantra qua ekskludas motivi sekundara de eroro. La trianguli ne esas multa nek tro mikra, nek prizentata en situeso ek iluziono optikala. Do oli esas facile videbla e kalkulebla. La mediokreso (nurpasableso) de la prizentado internetala povas produktar mikra "denti" iluzionala en la linei nigra kurva od inklinata de la yantra, ma la cirklo e la trianguli esas relative granda, do la agnoskado de la trianguli restas (teorie, optikale) tre facila. La blanka cirklo dentatra o la blanka trianguli dentatra de ica yantra ne prizentas grava problemi por sua agnoskado optikala e geometriala.

Ube, do, esas la problemo, se ne existas hike problemo optikala, geometriala, matematikala, fizikala o biologiala? Pro quo esas tante desfacila la kalkulo de la trianguli hike?

La problemo esas linguala (linguistikala), psikologia ed ultime metafizikala.

La lingui quin ni parolas torporigas nia komprenuro de la realajo. La mapo ne esas la teritorio, ma nur instrumento por agnoskar la teritorio. Tamen la mapo, la linguo, freque obskurigas la teritorio, la ideo.

E, psikologiale, la funkciuni de la vivo sociala, e de la vivo biologiala (fiziologiale) intense torporigas nia komprenuro de la omno, de la teritorio o koncepto kompleta. La arbori torporigas nia kontemplado de la bosko.

La nirvana esas la kontemplado de la bosko, do de la realo universala, kun sua aspekti od individui partikulara ma anke kun sua aspekti universala e kun sua relati inter la individui od aspekti. La majoritato de la homi havas "blindeso metafizikala"; oli ne perceptas tre nete la granda relati nek la unueso de la perceptajo. Ma on povas lernar la arto de la perceptado kompleta, preter la aspekti od individui partikulara, e sen eliminar la aspekti nek la individui partikulara.

Do, me riqestionas a la lektero: quanta trianguli esas en la cirklo?

*Amike, Aleshandre Shavier Kasanova Domingo, posto elektronikala
trigrupo@yahoo.es (trigrupo arobo yahoo punto es).*

